Ч. 10 (164). Львів, неділя 14. січня 1923. Почтову належність оплачено гуртом. Рік II.

ГРОМАДСЬКИЙ ВІСТНИК

Перемишль
Впр. о. Зубрицький А.
Чацкого 6.

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО РАНО.

РЕДАКЦІЯ И АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.

Конто почт. щад. 143.322.

Адреса для телеграмів Громадський Вістник Львів.

Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.

Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 3[illegible]00 Мп.

ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 10 фр. фр. Італії 10 лірів, Німеччині 7500 н. марок, Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. корон, Румунія 50 лей, Болгарії 50 левів, Австрії 7500 мп. Зміна адреси 300 мп.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.

Ціна примірника 200 мп.

ВИДАЄ: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО".

Львів, 12. січня 1923.

Перед новою ситуацією.

Кріза, яка назрівала в світовій міжнародній конюнктурі на протязі більш як двох років, в останні дні стала довершеним фактом. Події за останні два тижні розвинулись швидким і інтензивним темпом, цілком несподіваним при тій повільности, нерішучости і млавости, яка була характеристична для лінії европейської політики послідний час. Зараз стоїмо ми перед цілком новою міжнародньою ситуацією, яка остаточно й повно перекреслює той курс, окреслений Версалем, який був пануючим в Европі до тепер.

Кріза, яка завершилась нині, в жадний спосіб не може уважатись несподіваною. Розлам в лоні антанти, викликаний кардинальною ріжницею між господарськими і політичними інтересами Франції і Англії, назрівав від довшого часу. Париська конференція лише оформила те, що мусіло неминуче статись, те, що підставою своєю мало дуже глибокі й серіозні причини.

Зважаючи на цю серіозність причин, що викликали сучасний розлам, не можна дивитись на теперішні події, лише як на тимчасове ухилення, скороминучий зигзаг в лінії европейської політики, який буде виправлений й буде введений в своє дотеперішнє річище. Йде рішуче розмежування з тією полосою міжнародніх відносин, яка основу свою мала в трактатах уложених в Версайлі, Севрі і Сен-Жермені. Переводиться повна, і рішуча ліквідація тієї антанти, що керувала европейською політикою до останнього часу. На місце узгідненої лінії европейських держав наступає період ведення ними політики на власну руку, виходячи з їх власних інтересів.

Міжнародня конюнктура змальовується тепер в слідуючий спосіб, Франція, проводячи свою традиційну політику знищення Німеччини й виконання цілком неможливих до здійснення постанов версайльського трактату, опинилася з своїми домаганнями й претенсіями цілком ізольованою. Вона має за собою лише Бельгію; участь Італії в піддержці французької політики, хоч вона істнує в теперішню хвилю, являється занадто двозначною й непевною для того, щоби можна було сподіватися, що вона буде носити тревалий характер.

Ця ізоляція Франції робить для неї вже тепер завідомо безнадійними всі спроби перевести в життя свою лінію й осягнути від неї тих результатів, яких вона сподівається. Трагедія цієї держави полягає в тому, що натиск, що його вона весь час переводить на Німеччину, залежить не тільки від розогнення націоналістичних і шовіністичних пристрастей; в першій мірі він пояснється її дуже скрутним економічним становищем, з якого вона могла би вийти тільки тоді, коли би одержала ті фантастичні цифри контрібуцій від Німеччини, що їх обіцює їй версайльський трактат. Являється цілком ясним, що при свойому сучасному економічному становищі і політичній ізоляції, яка наступила тепер, Франція сама не буде мати жадної можливости, реалізувати свою лінію, добитись тих реальних результатів, на які вона рахує. Французьку лінію чекає неминучий крах.

Цю ситуацію очевидно чудово розуміє Німеччина, яка збірається зайняти що до Франції позицію вичікування, позицію пасивного опору в надії, що близчі події дадуть реальні докази всієї неможливости для Франції здійснити свою лінію.

Поруч з ізоляцією Франції починають вже тепер зазначатись досить виразно контури зближення Америки, Англії і Німеччини. Це зближення природно носить досить виразний антіфранцуський характер. Різкий тон англійської преси що до Франції, відкликання американського війська з тих областей, які має окупувати Франція — всі ці факти являються дуже симптоматичними, всі вони вказують на характер й дороговкази того зближення, яке має в силу економічних причин наступити між цими трьома державами. В основу його буде неминучо покладена ідея ревізії версайського й звязаних з ним договорів, яка буде переведена коштом Франції. А ізольована безсила економічно Франція очевидно буде безпорадною для того, щоби мати можливість побороти цю комбінацію.

Ця нова ситуація, контури якої виразно зазначаються тепер, ще не являється реалізованою й довершеною. Вона буде переведена тільки шляхом важких спроб і досвідів, через які має перейти Европа. Ми стоїмо лише в початкові подій, але катастрофічний упадок німецької марки, пониження французького франки вже вказують на розміри тої кризи, того господарського безладдя, які виникнуть в результаті теперішнього загострення ситуації в знесиленій економічно Европі. Це загострення економічної кризи, навіть при повній майже відсутности шансів на озброєний конфлікт, загрожує Европі дуже тяжкими наслідками.

Але проте теперішня ситуація, хоч й в ближчому часі й віщує вона значне погіршення господарського становища Европи, все таки обіщає, що в майбутньому буде знайдена розвязка, буде відшуканий вихід. Процес гниття Европи, що йшов останні часи наслідком додержання версайльського трактату, закінчився. Наближаються нові часи, надходять нові події.

Платіть партійний податок!!! Присилайте на адресу: „Краєвий Союз Кредитовий" у Львові, Ринок 10., вкл. кн. ч. 5.000. Жертводавці повище 500 мп. будуть оголошені поіменно!!

Пр. 8/23. В Імени Річипосполитої Польської! Суд окружний карний яко Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Прокураторії Державної, що зміст часописи „Громадський Вістник" число 3 (156) з дня 4. січня 1923 в артикулі під заголовками: „Військова бранка у Сх. Галичині" від початку аж до слів „К[illegible]місію в Ходорові" включно", 2) „Дописи з краю" в уступах між словами а) „польського війська" : „В нашій околиці", б) „Пістиня" і „військо перейшло" містить ad 1) есство злочину з §. 87 з. к., проступку з §. 305. з. к. і з арт. V. з. з 17/12 1862 У.8/63 ad 2) прост. з § 305 з. к. узнав доконану 3. 1. 1923, конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видавно думці § 493. процедури карної заказ дальшого розширювання того друкового письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторов тої часописі, щоби се рішення помістив безплатно в найблищім числі і то на першій стороні. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. грудня 1862 Д. п. д. № 6 ex 1863, а іменно засудження за переступство на гривну до 400 Мп. — Львів, дня 4. січня 1923.

(Підпис нечиткий.)

В справі ремісничої молоді.

Наше громадянство, що інтересується долею доростаючого покоління, а тим самим найблизчою будучністю нашого народу, за малу увагу звертає на долю ремісничої молоді. Як дрібно-селянський народ з розмірно нечисленною незалежною інтелігенцією, з чужими нам у своїй більшости під національним оглядом містами на нашій теріторії, до цього в краю без належито розвиненого промислу, на ремісників і на ремісничу молодь дивилися як на щось, що в нашому національному буджеті не має більшої активної позиції. До цього загального погляду в довоєнних часах причинявся певно і цей факт, що наші ремісники, особливо по менших містах і місточках, не мали більшої освіти, (стрічалися між ними і неграмотні) ні соліднійшого фахового знання. Часто, не маючи більшого оборотового капіталу, жили вони в нужді, тимбільше, що і загальна економічна конюктура у нас перед 1914 р. не була дуже користною для ремісників. Наш інтелігентний загал дивився одним словом на ремісників як на щось менш вартне, а інтелігентна сімя уважала за страшний допуст божий, коли її молодий син не хотів вчитися в середній школі; тоді радше давали його на писаря, як до ремесла.

Світова війна і повоєнні відносини спричинили зміну у поглядах нашого інтелігентного громадянства на цю справу. Краща економічна екзистенція, зглядно відносно більші заробітки працюючих фізично, отже і ремісників, від цих, що працюють умово, та загальне зубожіння інтелігенції, що як урядовці чи у вільних званнях продає свою умову працю за малу валюту, піднесли в очах загалу значіння ремесла. Нині можна наглядно ствердити і в товариських взаєминах та поглядах рішучий зворот в користь представників ремесла. Поправа матеріяльної долі, як не менше і правильне доцінювання ваги ремесла і промислу в економічному і суспільному життю народу стали цими причинами, що до ремесла і промислу знаходиться у нас щораз більше охоти.

Одначе почувається недостачу повної і доцільної організованости в цьому намрямі. Одинока на цілу Східну Галичину українська ремісничa бурса у Львові, що на кождому кроці мусить боротися з відсутністю фондів, не може навіть в дрібній мірі допомогти сотням і тисячам молодих термінаторів, що з правила рекрутуються з найбідніших верств.

„Міщанське Брацтво" у Львові, а головно товариство ремісниче „Зоря" у Львові також не в силі перевести зорганізовану допомогу термінаторам, що живучи в дуже невідрадних а часто в дуже мало культурних відносинах, потребують суспільної допомоги, проводу і виховання значно більше, чим ученики середніх шкіл, які хоч би з самої школи можуть дещо винести.

Ще гірше справа представляється в провінціональних містах і місточках. Тут ремісничою молодю наше громадянство цілковито не інтересується, забуваючи, що нашим національним завданням здобути чужі нам національно міста на нашій території, як це свого часу робили Чехи і познанські Поляки. Не треба й доказувати, що міста здобудемо не відносно невеликим гуртом інтеліґції, але масою міщанства, якого основу творитимуть національно виховані, свідомі ремісники і промисловці, перед якими широке поле до здобуття матеріяльної незалежности.

Тут мусить все змінитися на краще. Мусимо зорганізувати правильний приплив молоді до ремесла і промислу і то так до нечисленних у нас шкіл фаховик — ремісничих і промислових (своїх урак-

інських не маємо досі ні одної). Та фахові публичні (у нас виключно польські, а в послідних часах жидівські) школи дадуть науку тільки дуже незначній частині. Велика більшість мусить і дальше вчитися у приватних майстрів та переходити тверду і незавидну терміназорську дорогу. У Львові гуртує їх товариство „Зоря" і робить велику національну місію. Дещо в тім напрямі — о скільки знаю, допомагає і „Міщанське Брацтво". Та оба згадані товариства, як і ремісничо-промислова Бурса у Львові опікується тими, що сяк чи так попали вже в ремесло чи в промислову школу. Вишукувати кандидатів до ремесла і їх розміщувати вже не було кому.

Цю останню програму старалася заповнити в останньому році філія „Українського Краєвого Товариства охорони дітей і опіки над молодіжю" у Львові через свою „Секцію допомоги молоді". Вона поставила собі за мету допомагати молодим хлопцям і дівчатам, як вище сказано, найчастійше бідним і незнаючим відносин у місті, у вишукуванню ремісників, що прийняли би їх до себе на науку („до терміну") та у вказуванню їм відповідного до їх вдачі, сили і охоти на ріжнородні галузи ремесла та їх поплатність, бо цього з правила сільські чи підміські хлопці чи дівчата не знають. Згадана Секція зробила вже дещо у цьому напрямі, хоч не все стрічалася з повним розумінням у деяких наших ремісників.

Як на початки робота згаданої Секції приняла корисні успіхи. Одначе треба поширити і зорганізувати таку саму акцію у всіх більших провінціональних містах, де істнують філії Українського Краєвого Товариства опіки над молодіжю.

Ремісничі товариства, о скільки де є, повинні прийти і від себе з певною допомогою, а філії „Міщанського Брацтва", що організуються на провінції, нехай поставлять собі за одно з найбільших чергових завдань організацію нового припливу до ремесла і їх національне виховання. Де можна, треба закладати бурси для ремісничої молоді.

Чим скорше наше громадянство зрозуміє далекосяглість організовання нового ремісничого покоління, тим скорше і певнійше заволодіємо містом на нашій території.

Блянка Баранова.

Справа Клайпеди.

Поміж иншими справами не вирішеними остаточно версайським договором, є теж справа пристані Клайпеда (Мемель) із найблищою околицею. Питання цієї пристані не розвязано ізза польсько-литовського спору за цю місцевість. Аж до остаточного вирішення питання Клайпеди осаджено в ній союзні війська й піддано її під адміністрацію союзної комісії.

Клайпеда має перворядне значіння перш усього для Литви, бо замикає устя Німану й відділює її широкою пасмугою від моря в найвигіднійшому для Литви місці (подібно як Данціг Польщу). Стараючися здобути доступ до моря, Польща спротивилася одначе прилученню Клайпеди до Литви. На цьому ґрунті виріс спір за Клайпеду, який у різних часах загострювався, то знову втихав.

У червні 1922 р. Рада Амбасадорів почала радити над цією справою, щоб її остаточно вирішити. Населення Клайпеди жадало, щоб із пристані з околицею створено вільне місто під протекторатом союзних держав, при чому Литва й Польща малиб портові привілеї. Литва зажадала прилучення Клайпеди до Литви, обіцюючи їй автономію. Польщі пропонувала пільги в пристані. — Становиско Польщі покривалося більш-менше з домаганням населення Клайпеди з тим, що Клайпеда повинна бути вільним містом на протязі лише 10 літ з огляду на можливість польсько литовського порозуміння в майбутньому.

Ізза останніх подій у Малій Азії й Европі справу Клайпеди одначе всетаки не вирішено досі. В останньому часі вмішалася в неї теж і Росія протестуючи перед Радою Амбасадорів проти вирішення справи Клайпеди без участи Росії.

Тут Литва, використовуючи це, що увага всього світа прикована до справи Німеччини, рішила заскочити дипльоматію „доконаним фактом" (научена досвідом Желіговского з Вільном) і оце вислала військову виправу для окупації Клайпеди. Про можливість такої литовської акції Польща не була поінформована. Почала поки що від протесту перед союзними державами, хоч не є виключене, що справа замотається серіозніще. Слід тут додати, що оборот товарів між Клайпедою і Польщею є сьогодні шість разів більший від товарового обороту Клайпеди з Литвою, треба отож припускати, що Польща не легко погодиться з литовським „доконаним фактом".

Присилайте жертви на будову памятника ІВАНА ФРАНКА до Краєвого Союза Кредитового Львів, Ринок 10., ч. вкл. кн. 40.000.

Похід Франції на Німеччину.

Промова німецького канцлера.

Дня 10. січня ц. р. на засіданю парляментарної комісії канцлер Куно виголосив промову, у якій між иншим заявив: „Німеччина вчинила все, що могла і дійшла в своїй терпеливости до останніх меж. Ми зреклися заміру реванжу, ми хотіли сплачувати відшкодування в міру наших сил. Франція наступає на нашу землю, Бельгія допомагає їй в тому. Це є нарушення договору і крок Франції може принести небажані наслідки.

Німеччина відкликала своїх представників з Парижа і Брукселі та вислала протест до всіх держав світу. Ми чекаємо, певні своєї правоти і остаточної перемоги".

Похід французьких військ пnpипинений?

З Берліна доносять, що французькі війська приготовані до дальшого походу, дістали наказ спинитися там, де їх застане наказ. Припускають, що дальший похід відбудеться аж за 4 дні.

Дипльоматичні зносини не зірвані.

Берлінська преса пояснює, що хоч німецький уряд відкликав своїх представників з Парижа і Брукселі, то це не означає зірвання дипльоматичних зносин з Францією і Бельґією. Німеччина зробить все, щоби не допустити до війни.

Ще один проект.

„Giornale di Roma" пише, що італійський уряд виготовив новий проєкт в справі репарацій. На днях Німеччина має бути запрошена на нову конференцію для вирішення репараційної квестії по новому італійському проєктові.

Невтральність Чехословаччини.

Чехословацький уряд заперечує категорично вістки про участь Чехословаччини в протинімецьких санкціях. Чехословаччина збереже в тій справі невтральність.

Нові політичні комбінації.

„Abendblatt" пише, що після зірвання парижської конференції прийшло до сильного напруження між урядом Німеччини і Баварії. Баварські монархісти стремлять до відірвання Баварії і утворення з Баварії Австрії та Мадярщини федеративного королівства під пануванням династії Віттельсбахів. Невелика група монархістів шукає також зближення з Францією.

Америка в справі Европи.

„Н. Й. Геролд" доносить з Вашінгтона: Сен. Бораг бажає, щоби сенат зробив ініціятиву в справах европейських економічних труднощів, бо правительство не бачить тепер можности скликати міжнародню конференцію в цій справі.

Жадних переговорів.

„Neue Freie Presse" пише, що німецький уряд і представники промислового світа порішили не входити в жадні переговори з Францією, аж доки вона не усуне своїх військ з німецької землі.

День німецької жалоби.

Найблизшу неділю проголошено в Німеччині днем національної жалоби, з приводу французької окупації. Всі школи, театри, кавярні в той день будуть замкнені.

Маска.

Французький уряд вислав до Німеччини ноту, в якій запевняє, що військова акція Франції не має характеру окупації. Французькі війська обсадять Рур тільки для охорони інжинірів, які переведуть контролю промислу та подбають про доставу вугля та дров для Франції. Франція висловлює надію, що Німеччина не допустить до заворушень і не спровокує Французів до кроків, небажаних для обидвох сторін. Нота вказує на те, що й Італія вишле своїх інжинірів до коаліційної комісії, яка зреалізує договір про репарацію. На випадок опору німецької місцевої адміністрації, Франція грозить карами і иншими консеквенціями.

Затріводження в Анґлії.

В звязку з французькою акцією над Реном і з відкликом американських військ з Европи, в Льондоні запанувало затріводження. В дипльоматичних кругах дивляться дуже песимістично на положення Европи.

Присилайте датки на політичних вязнів до Тов. „Краєвий Союз Кредитовий", або до Тов. „Дністер" з дописокою: на вязнів! — У Львові є ще кількасот арештованих Українців! — В першу чергу найблища рідня і села повинні прийти з помочею!

Льозанська конференція.

Справа амнестії.

В Льозанні прийшло до порозуміння між союзними державами і Туреччиною в справі амнестії. Ухвала про амнестію обіймає всі особи, що допустились якоїнебудь політичної провини від 1914 до 1923 року. До винятків належить давний султан і великий везир.

Обовязок військової служби.

Справу військової служби вирішено так, що всі громадяне турецької держави без ріжниці народности і віри, мусять служити в турецькій армії.

Туреччина згодилася на патріярхат.

Ісмед Паша згодився на проєкт лорда Керзона, щоби в Царгороді остав грецький патріярхат. Лорд Керзон доказував, що б. патріярх стрічався з закидом, що біля нього зосереджувалися всі політичні махінації, які викликали світовий неспокій. Цей політичний привілей патріярхату можна вкоротити, не позбавляючи його прав церковних і релігійних.

Европейська преса про патріярхат.

Европейська преса стверджує з вдоволенням, що справа грецького патріярхату в Константинополі вирішена, пояснюючи цей акт, як важний крок до мира і до зближення Греції й Туреччини.

Справа проливів.

З Льозанни пишуть, що проєкт в справі проливів вже готовий. Цей проєкт йде по лінії інтересів Туреччини, так, що турецька делеґація мабуть підпише його без спротиву.

Шліть жертви на будову памятника на могилі Леся Мартовича до Пов. Тов-а Кредитового „Віра" в Раві Руській.

Процес „Юрівців".

Присуд.

Розправа проти комуністів, яка трівала майже два місяці, закінчилася дня 11. січня о год. 4·30 по полудни. У вердикті суддів присяжних поставлено 87 питань, а нарада над тими питаннями трівала 5 годин. Всіх обвинувачених звільнено від закиду злочину головної зради, а залишено тільки §. 65. (нарушення публичного спокою). На три роки вязниці засуджено Круліковского, Ціховского і Крілика; на два і пів року засуджено Сеника, Юнґа, Хомина, Маліновского і Редера. Всіх инших обвинувачених в числі 29 осіб звільнено від вини і кари, між иншим звільнено і др. Ґроссерову. Прокуратор вніс зажалення неважности; те саме вчинили і оборонці, після чого випущено на волю тільки тих обвинувачених, відносно котрих не було спротиву прокуратора ані оборони. Всі инші обвинувачені в числі 20 осіб залишилися на дальше у вязниці, аж до полагодження зажалень неважности.

З польських справ.

Сенат.

Засідання сенату 11. ц. м. займилося справою регуляміну. Проєкт регуляміну, предложений комісією є дуже гострий: дає дуже широкі компетенції маршалкови і значно обмежує свободу сенаторів. Під час дискусії проти проєкту виступили Українці й Жиди, домагаючися, щоб представники меншостей мали право промовляти рідною мовою та щоб членів президії сенату вибирано на підставі пропорціональної системи, а це далоб меншостям відповідне до їхнього числа заступництво в президії. Крім цього лівиця й національні меншости жадали, щоб обмежити компетенцію сенату виключно до обговорювання внесень, які виринуть у звязку з законами, надісланими соймом. Правиця поставила внесення, щоб сенаторські дієти рівнялися платні урядовців, вибраних сенаторами. Проти цього внесення виступили нац. меншости й П. П. С.

Врешті правиня запропонувала, шоб введено грошеві дісціплінарні кари в висоті 10 відс. діст. Проти цього заявилася вся лівиця і нац. меншості. Дискусія над регуляміном іще не покінчена.

„Направа Річипосполитої“.

Бувші міністри скарбу радять лалі. Однодушно прийшли до переконання, що будхет держави можна уздоровити лише — відвисшенням доходів і зниженням видатків. (Гм. Які нечувано нові річи!).

Франція орґанізує польську фльоту.

„Слово польске“ деносить: На пропозицію польського уряду французьке міністерство маринарки рішило вислати до Варшави місію, зложену з морських старшин із метою зорганізування польської воєнної фльоти.

Польща не бере участи у французьких санкціях.

Кореспондентови „Фоссіше Цайтунг“ заявлено в польськім міністерстві закордонних справ, що польський уряд не має наміру активно підпержати Францію в справі санкцій. Завданням Польщі задержати мир на Сході Европи і сконсолідувати польську державу внутрішно. Польські кордони вповні відповідають польським аспіраціям і Польща не має наміру поширитися на нові території. Уряд працює тепер над зорганізуванням новопричлучених областей. Польща не має ворожих намірів відносно Німеччини, а виступлення Франції вважає виключно французько-німецькою справою. Польське закордонне міністерство дементує відомости, буцім-то Польща має намір посередно помогти Франції, замикаючи коридор до Балтика. Кореспондент „Фоссіше Цайтунг“ додає від себе, що не можна сподіватися якоїсь самовільної акції в роді Корфантого на Шлеську, бо польські партії є настільки заняті внутрішньою боротьбою, що не мають часу зорганізувати подібну акцію.

„Хієна“ має намір заінтерпелювати міністра закордонних справ, чи міністерство справді зложило в горі наведену заяву.

Ген. Сікорскі про Клайпеду.

Премієр Сікорскі заявив представникам преси, що польський уряд вислав у справі Клайпеди ноту до Ради Амбасадорів із протестом проти виступу Литви, який нарушує права Польщі. Польський уряд є поінформований, що союзні держави виступлять однодушно проти Литви. Це дає надію, що конфлікт із Литвою вдасться полагодити мирним шляхом, а це спеціяльно лежить в інтересі Польщі. Вкінци заявив Сікорскі, що сама Клайпеда не занята Литовцями, а тільки погранічні місцевости.

При зміні адреси просимо не забувати подати і попередню свою адресу.

областях населення забезпечено харчами на 2 або 3 місяці. В дуже важкому становищі перебувають службачі державних підприємств, які дуже неакуратно одержують платню і мають малі харчові пайки.

Програма комуністичного Різдва в Москві.

З 25. грудня по 6. січня союзом комуністичної молоді в Москві мала бути переведена попередна агітаційна кампанія. На протязі цього часу по всіх районах призначені були зібрання з докладами, які виясняли суть різдвяних свят, історію „казки про чудесне народження“ й весь шлях, який вона перейшла. 6. січня по всіх районних театрах призначені спектаклі, в яких будуть поставлені спеціяльні песи: „Сатира на непорочне зачатіє“. 7 го січня призначена демонстрація; на чолі походу мають бути прапори союзу комуністичної молоді, за ними фігури „спасителів всіх релігій“, потім санки, на яких містяться служителі всіх релігій, яких підганяє всевладний капітал. В центрі демонстрації має бути упудало, яке репрезентує Бога.

Постанови наради військових делегатів X. зізду совітів.

На нараді військових делегатів X. зізду совітів, яка відбулася під головуванням Троцького, було заслухано такі справи: 1) скорочення чисельности червоної армії, 2) перегляд істнуючих законів, 3) військово-освітний ценз для командного складу, 4) збільшення удержання військово службачих. По першому питанню були заслухані доклади головного командуючого Каменева і начальника генерального штабу Лебедева. Обидва докладчики зазначили, що дальше скорочення армії неможливе, бо перечить принятим постановам про зміцнення її сили. Нарада згодилась з докладчиками й постановила не переводити дальшого скорочення штатів регулярних частин. Для розгляду другого питання обрано спеціяльну комісію. По третьому питанню визнано необхідним піднести освітний ценз молодшого командного складу; на ці посади будуть призначати тих, що укінчили військові школи з двохлітним курсом. По четвертому питанню визнано необхідним збільшити удержання тільки регулярним чинам.

Совітська Росія.

Допомога папи Росії.

На гроші, зібрані по заклику папи римського, переведена організація допомоги голодним в Росії. Центральними пунктами для організації допомоги являються: Москва для Центральної і Північної Росії, Евпаторія для чорноморського району, Ростов для Донської области і Катеринодар для Кубані і Кавказу. На чолі організацій стоять особи, вибрані й призначені самим папою. Виконавчий апарат складається з православних. Маючи великі засоби, ці організації розвивають широку діяльність.

Безробіття.

„Красная Газета“ пише: Безробіття не зменшується, а зростає. В цілій совітській Росії нараховується круґло 420 тис. безробітних. З цього числа на Петербург припадає понад 70 тис. По безробіттю Петербург йде на чолі цілої совітської Росії. Причину цього загрожуючого звища треба шукати не тільки в обективних умовах: перехід до непа, скорочення штатів, піднесення продукційности праці робітників, але й в субєктивних: невдала постановка роботи нашої біржі праці, неуміння розпреділити і використати безробітних шляхом організації продукційних і трудових спілок, громадських робіт і инших заходів.

Голод.

Агенти організації Нансена доносять, що вигляди на гарний урожай не здійснились; на одній тільки Україні голодує понад мілїон людей, а на Поволжі урожай дав дефіциту в мілїон тонн. В цих

Ріжні вісти.

Литовський фашизм.

На думку европейської преси, наступ Литви на Клайпеду носить характер фашизму. Відділи добровольців допомагають правильним військам, а скрізь на Литві творяться тайні організації на взірок італійського фашизму. В самій Клайпеді панує міцний антипольський рух, скріплюваний Литвою і совітським урядом.

Німеччина і справа Клайпеди.

З Берліна пишуть, що комісар Клайпеди вніс протест проти евентуального наступу німецьких військ на Клайпеду. Німецький уряд запевнив, що в тій справі Німеччина збереже нетральність.

Виїмковий стан в Клайпеді.

Комісар Союза Народів проголосив в Клайпеді виїмковий стан.

Мадяри переступили румунську границю.

Відділ мадярських військ перейшов румунську границю під Арадом. Супроти енерґічної постави рум. військ відділ уступив на мадярську область. З кількох инших граничних місцевостей звідомляють про концентрацію мадярських військ. Румунія поробила заходи, щоби подібні події не повторилися.

Солідарність Італії з Францією.

„Mesagero“ доносить, що між Італією і Францією має бути заключений тайний договір в справі солідарної акції на Сході.

Кріваві заворушення в Тракії.

З Білгороду пишуть, що в Тракії вибухли заворушення. Прийшло до сутички між Турками і населенням. Багато осіб убито і поранено.

Англія остає вірна своїй політиці.

На засіданню англійського кабінету 11. и. м. обсуджувано справу сучасного положення в Европі. Вирішено далі провадити дотеперішну закордонну політику та звести до мінімум непорозуміня між французьким й англійським поглядами. Репрезентація Великої Британії дальше остане в репараційній комісії і в комісії для справ надренських областей та в Раді Амбасадорів. Англійська окупаційна армія не покине Надренії.

З театру.

(Л. Урванцев: „Вера Мірцева“, кримінальна драма на 4 дії; переклад О. Стаднина.)

Коли автор песи виразно сам зазначує, що плід його духа є „кримінальний“, то путній звіт із вистави моглиб написати в першу чергу люде, котрі, так мовити, „по фаху“ мають діло — з криміналістикою: газетний репортер, досвідчений юрист, чи... судовий психіятр. Перший із них переповів би зміст сензаційної події, прикрасивши своє оповідання глибокоумними коментарями й усіма відповідними стилістичними квітками, як водиться у солідних репортерів; юрист нагадав би десяток-два аналоґічних випадків, а психіятр виголосив би вчений доклад про тайни людської душі, над якими дружно ломлять собі голову не тільки дослідувачі двох братерських наук, фільософії і медицини, але й совісні фабриканти кримінальних пес. Театральний рецензент рішуче не має поля для попису після „кримінальних“ премєр і тому... не любить їх. Може оцим і можна пояснити песимістичний настрій автора оцих рядків, котрий мусить реферувати останню премєру театру Української Бесіди у Львові.

Коли мова йде про зміст „Віри Мірцевої“ й усі її прикмети песи, які кажуть глядачам висидіти майже чотири години на стільці з великим заціклавленням чекаючи весь час на відповідь: „як воно скінчиться“, — тоді з найбільшою пошаною треба висловитися про фантазію автора песи і хист, з яким він прибрав свою цікаву фабулу у форму сценічної драми. Кримінальний випадок, який ми бачимо на сцені, середовище, в якому він трапився, галерія типів, що заплутані в йому, — — все це з повним признанням мусілоб стрінутися з боку аматорів криміналістичних ісгорій. Але з драматичною літературою ця песа дуже мало спільного: вона не належить до царини поетичної творчости, а ті ки до поетичної продукції. Зміст акції й технічне знання покористуватися ним для перенесення акції на дошки театру — ось і все. Тому цікава фабула не є прикметою такої драми, а її суттю, обовязковим атрибутом, альфою і омегою песи. І тому зрозуміло, чому театральний рецензент, якому лежить на душі численна фреквенція публики в театрі, не сміє і в найкоротших словах переповідати змісту такої песи: бо прочитавши зміст песи, читач не схоче вже піти до театру, де нічого більше поза відомим вже йому змістом акції не дізнається! А так, виходячи з філантропійного мотиву, можна зробити бодай прислугу Дирекції театру, заявивши з чистою совістю усім цікавим читачам: „Вера Мірцева“ переказує дуже цікавий кримінальний випадок, так, що хто ласий на сензацію, той рішуче повинен піти поглянути, бо дістане леговьку приємну гімнастику на нерви без шкоди на здоровля й найблизчого сну, матиме вдячну тему для розмови дорогою з театру до дому, а слідуючого дня — зможе все чисто забути не образивши театрального мистецтва.

Так отже вже ясно, чому театральний рецензент не має що писати про кримінальну песу. Але така премєра прикеволює торкнутися одного питання, яке є далеко важнійше не тільки від вартости даної кримін. драми, але взагалі від вартости тої чи иншої песи, — справу театрального репертуару. Перше враження із премєри „Вери Мірцевої“ кристалізується в запиті: чи варта було ставити цю песу? Сам запит рішає про рішучу негативну відповідь на його. Поглянувши на чотирьох місячний репертуар біжучого сезону театру „Української Бесіди у Львові“ поневолі приходиться ствердити страшний хаос, крикливу безпляновість а то й повну безрадність у виборі нових пес. Здається, наче би дирекція не гляділа дальше одної новинки вперед, та й у тямці не мала поцікавитись одноцільности цілорічного репертуару довіреного їй театру. Чи годиться пригадувати такі примітивні, банальні правди, що театр. сезон — це не жмінка поодиноких, хай і вдатних, театральних вистав, так само, як число журналу, що не є зліпком кількох випадкових хоча би і непоганих статтей?

Будувати заздалегідь репертуар на основах нашої рідної, оріґінальної української драматичної творчости не можна, бо цієї творчости нема.

На жаль немає тут місця призадумуватись ширше над кризою української драми після смерти побутовщини, над пізнійшими ріжними спробами ріжних наших письменників, що дали нашій літературі поодинокі драми та які не сотворили в українській драмі нової доби, — немає місця призадумуватись над причинами кризи й суттю переходової стадії, яку переживає українська драматургія. Досить буде згадати на цьому місці про сам оцей сумний факт, та нагадати про долю, яка жде театр, коли сучасна кріза української драми простягнеться на роки, коли швидко знову не зазеленіє й не заквітне ця тепер всохла галузь нашої літератури, яка має величезне значіння для розвитку національної культури, для виховання громадянської думки, для піднесення рівня всенародньої освіти й цівілізації. Тоді український театр нидітиме так довго, поки не згине, бо ніякий національний театр не вс ілі іс н у-

ТЕЛЄҐРАМИ.

Смерть короля Константина.

Бордо. (ПАТ.) Польрал. З Палермо звідомляють, що король Константин помер на закровавлення мозку.

Рим. (ПАТ.) З Палермо наспіли такі вістки про смерть короля Константина: Король чувся останніми днями зовсім добре. Вчера веч. уладив чай для італійської аристократії в Палермо. Останніми днями уладжував часто прогульки і проходи. Слідуючого дня після купелі, нечайно заслаб і помер, мимо лікарської помочі. Біля короля була королева Марія і кн. Олена, Ірена і Катарина. В суботу тіло короля перевезуть до Неаполя, де відбудеться похорон по грецькому обрядови.

В Есен немає стану облоги.

Відень. (ПАТ.) „Н. [illegible]бендблт." з Парижа: Авас заперечує вістку, начеб в Есен проголошено стан облоги.

Рішення анґл. кабінетної Ради.

Льондон. (ТАТ.) Райтер. На засіданні кабінетної Ради вислухано думки поодиноких міністрів на загальне становище щодо французької і бельгійської акції та рішено, що англійські війська остануть так довго над Рейном, поки французька акція в Порурю не спричинить ніяких поважнійших сутичок.

Німецький протест.

Вашінґтон. (ПАТ.) Вольф. Німецький амбасадор Відфельд вручив сьогодні держ. секр. Гюзови протест німецького правительства проти вмаширування французьких військ до Поруря.

Дальша окупація.

Есен. (ПАТ.) Французькі війська обсадили Оберґаввен, Штоґраде, Горст і Гляйбек.

Берлін. (ПАТ.) „Берл. Цтг. ам Мтг." із Гельзенкірхен: Досі немає дальших познак французько-бельгійського походу на Біхум. Все-таки очікують напевно обсади Гельзенкірхен. Із Гельзенкірхен' сподіються дальшого походу на Дортмунд.

Французькі заперечення.

Париж. (ПАТ.) Офіціяльні круги заперечують загр. вісти, начеб французькі літаки розкидали летючки на области Рур, які грозять засланням або смертю кождому, хто перервав би працю або перешкоджував у праці иншим.

Становище Америки.

Льондон. (ПАТ.) Райтер з Вашінґтона: Тому що акція обсади Поруря вже почалася, вашінґтонське правительство стоїть на становищі, що світова ситуація залежить тепер від розвитку подій в Німеччині. З урядових кругів звідомляють, що хвилевою ціллю американського правительства є тепер вчинити все що можливе, щоби не допустити до конфліктів і непорозумінь.

НОВИНКИ.

— Конфіската. Попереднє (9) число нашого часопису сконфіскувала польська прокураторія за передрук статті з „Курієра Людового" в статті п. з. „В польському освітленню"...

— Заваджає їм Федак. „Ґазета Поранна" приносить донощицьку новинку п. з. „Стефан Федак брика в вензеню", в якій подає дотичним властям до відома, що Федакови, мовляв „за надто добре служить львівське повітря", коли він находить ще в собі енергію на управу атлетичного спорту з товаришем недолі Марковським. Абстрагуючи від нетаєної інтенції такої новинки, нам всеж таки булоб інтересно довідатися, хто кого положив — Марковський Федака чи на відворот?

— До чого доводить безчинність аґентів! При ревізії в домі о. д-ра Пелліха, пароха Радехова, найшов поліційний агент Ґрошек в бюрку пароха малу скількість порошку, який як т. зв. бенґальський вогонь, уживано до аматорських вистав місцевого амат. кружка. В своїм донесенню подає згаданий аґент, що між иншим знайдено у о. Пелліха „kawałek lontu, używanego przy podpalaniu stert zboża, niezbity dowód, że ks. Pellich stoi w ścisłym kontakcie z sabotażystami"!! Цей донос підписав місцевий повіт. комісар поліції Бауман, не переконавшись заздалегідь о правдивости факту! І цей „злочин" є головною причиною, що о. д-р Пелліх вже шестий тиждень поневіряється в золочівській тюрмі, коли инших священиків вже давно випущено на волю.

Випущені на волю! Рішенням Апеляційного суду у Львові з дня 2. січня 1923 до ч. справи ч. 3963 випущено з вязниці Окружного Суду у Львові Василя Вербового і Івана Гладиловича зі Львова, Омеляна Грубського, Юліяна Галія, Степана Стецева, Василя Спаринняка, Петра Березу-Сенишина і Осипа Вацовського зі Стрия, Івана Корчинського зі Сколього, Михайла Андрейкова сина Андрія, Осипа Бойдуника, Івана Бойдуника, Василя Бойдуника, Омеляна Кульчицького, Василя Теліжина, Івана Вакова, Василя Федева і Зенона Монцібовича з Долини та з вязниці в Стрию Осипа Яворського, Степана Шеремету, Михайла Андрухова, Романа Міхняка і Омеляна Назаревича. В справі цих арештованих інтервенював д-р Володимир Бачинський.

— „Процес проти Ст. Федака і тов." З докінченням промови д-ра Льва Ганкевича примушені ми з браку місця припинити з нинішним днем дальший друк матеріялів до процесу проти Ст. Федака і тов. без огляду на їх безумовну історичну вартість. Зачуваємо, що покликаними до сього чинниками робляться заходи видати цілість етноґрафічних протоколів процесу в парі з вислідами слідства осібною книгою, яка буде друкуватися за кордоном.

— Підвижка учительських платень. Головний заряд станового союза польських учителів повідомляє, що згідно з рішенням нормативної комісії учительські платні за січень піднесено так у Варшаві як і на провінції о 35 процент у відношенню до платень за грудень м. р.

— Варшавські часописи знову подорожіли. Варшавські часописи піднесли знову ціни на передплату о 50 процент. Першою зробила це „Ґазета Варшавска", якої одно число, замісць 200 мп. коштує тепер 300. Аналогічної підвижки треба сподіватись в найкоротшому часі у Львові.

— 38.000 страйкуючих в Лодзі. Під теперішню пору в текстильному промислі в Лодзі настала кріза, яка потягла за собою страйк 38.000 робітників.

— Справа замикання склепів у Львові. На онодішньому засіданню т. зв. міської ради у Львові вирішено, щоби супроти закону ухваленого польським соймом, який позволяє на 10-годинне отворення склепів, споживчі склепи за виїмкою масарень та фризієрських заведень були отворені від 7·30 рано до 5·30 вечером, инші склепи від 9. рано до 7. вечером.

— Наглий суд в Золочеві. В четвер дня 11. ц. м. покінчилася перед золочівським наглим судом розправа проти конюха Мартина Теодора убийника економа двору в Милятині Біляка, та його мнимого спільника Гросмана. Теодор, який з разу впевняв що до злочину намовив його Гросман, в останній хвилі перед засудом заявив, що підозріння на Гросмана кинув в особистої ненависти до нього та що злочину доконав сам, без чужої намови. В результаті доказаної вини трибунал засудив Теодора на кару смерти а Ґросмана увільнив від вини і кари.

— Зїзд сіоністичної молоді у Львові. Від 6. до 10. н. м. велися у Львові наради зїзду жидівських академічних товариств з цілого простору Польщі і земель нею займаних. Зїзд відбувся при надзвичайно чисельному обісланню делеґацій.

— Чайний вечір. Секція допомоги молоді при Тов. „Охорона дітей" устроює дня 19. січня ц. р. в салях Републики Літературно-мистецький ЧАЙНИЙ ВЕЧІР при ласкавій співучасти Вп. ПП. Вороного, Свірської, Орленка і Крушельницького. Дохід призначений на вбогу реміснчу молодіж.

Часописи заборонені в Польщі. Розпорядком польських властей заборонено розповсюднювати і привозити такі часописи: Internationale Presse Korrespondenz, Берлін; 2) Le Correspondenze Internationale, по французьки в Берліні; 3) Danziger Neueste Nachrichten, по німецьки в Данціґу; 4) Sonntagspost по німецьки в Чікаґо; 5) Приятель України, по українськи в Канаді; 6) Новоє Русскоє Слово, по російськи, в Ню-Йорку.

— Безправне! Нам пишуть: В Завою п. Калуш є парохом о. Целевич, 93-літний старець одинокий чоловік, що має право до ерек. ґрунтів. Його заступає о. Лука Семків в урядуваню але дарем, бо ерек. ґрунт винаняв п. Лев Біликовский начальник стації в Гаях-Чижиків зять Целевича п. Кудієнсови громадському комісарови, Полякови, котрий коштом ерекціональних ґрунтів перевів вибори до польського сойму і до сенату, обіцюючи голодуючим дати спілку на тих ґрунтах. З весною мають відбутися громадські вибори і певно вийде війтом в Завою п. Біликовский і не вицофає винайму Кудієнсови на слідуючий рік. Се скандал тим більший, що заступник пароха давав подвійну ціну а п. Біликовский таки винаняв Кудієнсови, щоб тільки „викурити" священика зі села. о. *Лука Семків.*

Траґічний випадок. Нам доносять про такий траґічний випадок, який

вати й розвиватись — перекладами. Але-ж ствердження такого фактичного стану може повести лише до одного конкретного висновку, який мав би реальний зміст: Як мога краще пристосувати театр до теперішніх невідрадних умовин безплідної рідної творчости. Себ-то: ніякі поклики й заклики, (в роді патріотичних адмоніцій!) „писати пєси", булиб не то недоцільними а цілком смішними, бож літературні кризи залежать передусім від ступня духової культури даної нації і родиться саме із конфлікту: відношення рівня даної культури до пануючих зовнішніх умовин життя. Культуриж не можна накинути гаслами ані її плодів викликати просьбами. Отже тільки одним можна допомогти сучасному нашому театрови: пляновим, доцільним використовуванням джерел чужинецької драматурґії, перетворенням нашої сцени у катедру історії всесвітньої драми і приняттям певного принципу, певної методи, як виконувати це завдання.

А тимчасом львівська українська сцена шкутильгає по манівцях за випадковими перекладами пєс, які або не підходять до технічних умовин сцени будинку „Муз. Інституту", або не находять собі відповідних виконавців серед істнуючого ансамблю, або грішать мертвою стареччиною, або врешті були випадковими й безвартісними явищами у своїй власній літературі й тому не мають ніякого права пхатися у нашу перекладну літературу.

До цих останніх саме й належить „Вєра Мірцева", кримінальна драма московського автора, під якою знаменито міг би підписатись Американець, Француз чи Німець, змінивши лише призвища дієвих осіб, та сказавши, що акція діється не у Петербурзі а в Чікаґо, Парижі чи Берліні. Чи не іронією є факт, що Дирекція вибирає російську драму, невідомого російського письменника, який не показує глядачам ніяких типічних ані характеристичних рис російської драматурґії! Адже пєси, у якій акція й ситуації грають головну ролю, є передусім характеристичні для французької літератури, і навіть самі Львовяне певне пригадують собі з польського театру голосну кримінально сензаційну пєсу Біссона „Пані Х." (зимою 1920 р, грали у київському соловцовському театрі п. н. „Неизвестная"), яка є прототипом „Вєри Мірцевої". Алеж ніде стільки немає спеціяльно кримінальних драм, як в американській літературі, котра щедро обдаровує европейські сцени сензаціями, які звичайно на кінець впинюють — на екрані. Але наша Дирекція обовязково мусить шукати за пєсами там де не треба, й вибрати те, що найменше на це заслуговувалоб. Коли й трапиться инакше, так це — виїмково.

Актори не відповідають за гріхи Дирекції, навіть ті, які в одній своїй особі представляють цю останню: пп. Загарів і Стадник. Виступивши разом з п-нею Морською і Блавацьким у І. дії „В. М." — зразу оправдали все те, що досіль писалось стільки разів про прикмети акторського ансамблю львівської драм. сцени. П-ні Морська, граючи титулову ролю жінки, що „вбила гордістю своєю", даремне вимагала би вказати, в якому менті була найкращою; вона захоплювала однаково в І. дії (розмова на канаті, мовчазна сцена після вбивства), як у ІІ. (палення листів, розмова з чоловіком), у ІІІ. (істеричне подразнення) і в IV. (кінець пєси: заперечення вбивства й признання чоловікови). П-ні Стадникова в ролі молоденької наївної сестри Вєри й жінки поважного слідчого судді виконала з великою вмілістю своє завдання комічного епізоду серед траґічної акції, — жвава, говірка й одночасно, що найважнійше, природна, не користуючись шаржом, смішила присутніх на сцені й авдиторії, цим дала найкращий доказ зрозуміння своєї ролі.

Прегарним був п. Стадник у розмові з Вєрою М. під кінець І. дії; знаменитим п. Загаров в характеристичній ролі нещасного добряги-ідіота; дуже добрий, стильовий тип дав п. Блавацький, креуючи жидика-лікаря; так само ясно нарисував відтворювану постать чоловіка Вєри Мірцевої — п. Бенцаль, у котрого найкращими були — останні слова пєси („я знав... я знав..."); п. Крушельницький, як амант, надів добру маску, яку хоробро видержав до кінця, дарма, що не дуже певно почував себе в новій шкурі; пп. Совачева, Гірняк, Краснопера і Ралюченко як слід визязались з маленьких побічних роль. Майже всі артисти (за виїмком п-ні Морської і Стадникової) не вміли ролі до того, що публика була примушена зацитькувати суфлєра, який помагає акторам за надто ревно: не тільки говорить, начеб нікого не було у салі, але й вихиляє голову з будки й тримає рукопис на очах всієї авдиторії. Невміння ролі вражає передовсім у молодих акторів (нпр. п. Краснопера) які затинаються і не вміють вийти з ситуації так, як досвідчені ветерани (у роді п. Стадника чи Бенцаля). Непідготованість пєси було видне й у повільному темпо, котре саме у таких сензаційних пєсах повинно бути надзвичайно швидке.

Переклад пєси, зладжений п. Стадником, звертав на себе увагу, всупереч попереднім виставам, чистотою мови, простотою стилю й дбайливістю фразеольоґії, — праця була вартна кращого предмету.

М. Кедрин.

Промова д-ра Льва Ганкевича

оборонця на процесі Ст. Федака і товаришів.

(Докінчення.)

Мушу одначе спростувати й деякі річи, які сказав пан прокуратор.

Пан прокуратор сказав між иншим, що обвинувачені признали всі тексти присяги, яку їм тут відчитано як правдивий.

Мушу отже сконстатувати, що Матчакови присяги не відчитувано а тим самим він не міг її признавати правдивою чи неправдивою.

Дальше сказав п. прокуратор, що „Правда", „Воля" і „Наш Шлях" появилися по Студентськім Зїзді з липня 1921 р. і що вони були наслідком ухвал цего липневого зїзду.

Констатую, що всі ті числа вийшли перед липневим зїздом, отже не могли бути наслідком ухвал липневого зїзду.

Пан прокуратор закинув ще в одному місци, що високий трибунал в своїй льояльности у відношенню до обвинувачених і до оборони дійшов аж до границь найбільшого лібералізму.

Пан прокуратор при тїй спосібности уважав підчеркнути це, що деякі оборонці сиділи в тюрмі і тому тепер співділають з обвинуваченими. Я піддаю Вашій оцінці присяжні судді, чи в даному випадку не переступив пан прокуратор границь, але не лібералізму...

Я дуже цікавий, чи як би тут станув Болєслав Лімановскі теперішний польський сенатор, що сидів в царській тюрмі мало що менше літ, як їх має пан прокуратор — чи уважав би пан прокуратор за відповідне зробити йому з цього того роду закид?

При кінці, не можу не згадати ще про одну статистику, статистику військ на континенті

В тій статистиці сказано, що польська держава має більше як пів міліона жовнірів. Коли ціла Анґлія, що має пятьсот міліонів мешканців, має стопядесять-тисячну армію, Зєдинені Держави, що числять сто двайцять міліонів мешканців утримують вісімдесять-тисячну армію, польська република має більше, як пів міліона армії.

Чи фактично як би і була якась українська військова орґанізація, то чи справді представляла би вона якусь небезпеку для польської републики з так могутною армією?

Я не можу опертися почутю жалю, що пан Прокуратор виступаючи з так важким обвинуваченням, не дав ніяких конкретних даних, що така орґанізація дійсно є, і що вона дійсно щось зробила. Тільки тоді міг би я зрозуміти пана Прокуратора, що він виступає в обороні польської держави, хоча би перед малим і слабим ворогом. Але виступати проти цих молодих студентів, коли вони всіми силами горнулися до науки, ніяким робом зрозуміти не годен.

За що Ви їх маєте судити присяжні судді?! Чи за це, що вони націоналісти?!

Таж і Ви націоналісти. Чи за це, що вони люблять свій народ?! Таж і Ви любите свій народ. Чи за це, що вони хочуть збудувати свою вільну державу! Таж і Ви будували і збудували свою державу.

Чи-ж би були два поняття про самостійність національної держави?

А коли є тільки одно, то чому воно для одних має бути найвищою горожанською чеснотою, а для других державним злочином?

Присяжні Судді! Колиб Ви їх засудили, Ви мусіли би засудити і самих себе, а тим самим призналиб, що і всі Ваші ідеї і ідеали є злочином, за які треба карати.

І ще з иншої причини не можете їх засудити.

Цею причиною — це право молодости.

Тут на розправі сказав вже молодий Федак: „що за ідею можуть вмирати тільки молоді, бо старші бояться вже за своє життя". Так це привілей молодости, і його важко зрозуміти старшим. Мимохіть пригадую собі Різдвяний вечір в 1918 р. у Львові. До редакції „Вперед" прийшов молодий жовнір, польський леґіоніст і просив надрукувати в часописі...

Він подав записочку. Її зміст розкажу кількома словами. За Личаківською рогачкою лежали в стрілецьких ровах польські леґіоністи. Напроти були українські стрілецькі рови. Там у місті засідали саме до Різдвяної вечері, а тут прийшов розказ, щоби пильно уважати, бо за хвилину має бути приступ українських стрільців. Жовніри напружили всі свої сили, всі свої нерви і чекали...

А за хвилину зі сторони ворожих стрілецьких ровів полилася пісня „Буг сє родзі ноц трухлєє"...

Цю пісню співали українські стрільці своїм ворогам польським леґіоністам.

Леґіоніст схилився і якимсь дрожачим голосом додав: „Пане Редактор, надрукуйте це. Може старші цього не зрозуміють, але зрозуміють молоді".

Право молодости, це право життя. Це право тих, про яких каже Ваш поет: „вєчнє спрагнєні, а нігди нє насицені".

І коли Ви його зрозумієте присяжні Судді, тоді мусите їх увільнити, або його не зрозумієте і не увільните, а тоді ці молоді хлопці мусять Вам відповісти словами великої російської революціонерки Вери Фіґнер:

„Нам выпало счастье, все лучшие силы
В борьбе за свободу всецело отдать
Теперь же готовы мы вплоть до могилы
За дело народа терпеть и страдать.*)

*) На цьому кінчимо друкувати матеріяли з процесу Степана Федака і Тов. — Ред.

стався в четвер 4. січня ц. р. Український Інвалід Василь Майброда з Голоска поїхав у четвер 4. січня на фірманку до Кристинополя. Вертаючи до дому, хотів напоїти в Бузі коні. І вїхав у таке місце, що коні враз з возом пішли в воду і потопилися. Утопився також Василь Майброда, якого й досі ще не віднайдено. Коні з возом вже віднайдено і витягнено з води. Небіщик служив при українськім війську і в бою під Тернополем стратив ліву руку. Це було мабуть також причиною, що він одною рукою не зміг виратуватися з води.

— Сходини орхестральних музиків в справі заснування української сімфонічної орхестри у Львові відбудуться в неділю дня 21. ц. м. (а не як подано передтим д. 14. с. м.) о 11. год. рано в малій сали тов-а Лисенка вул. Шашкевича ч. 5. — Комітет.

— Вп. Передплатникив в Чехословаччині просимо отсим складати передплату на наш часопис в Банку Чеських Леґіонів в Празї на конто Видавничої Спілки „Діло" у Львові, а нас повідомити листівкою — *Адміністрація.*

— Пригадка. Вписи на 6 міс. попол. фах. курс в Торговельній Школі, вул. Корняктів ч. 1. III. пов. для старших людей, абсольвентів народних, виділових чи части середних шкіл, кінчаться, як було обширно подане в оповістках Вістника чч. 2 і 3, в пяток на 12. І. о год. 12. в пол., у виімк. о inаче случаях прийматиметься вписи до понед. на 15. І. 1923 р. XV. 1-2

— Поширення жіночої кооперативи „Труд". В послідних днях поширив львівський „Труд" свої робітні суконь і біля, занявши кілька нових світлиць, та приняв нові робочі сили. Повідомляючи про се наше П. Т. Громадянство, просимо звертатися до нас з всякими роботами біля і суконь, як і їх направою й перерібкою, а вони, впевняємо, будуть виконані зі смаком, совісно й не дорого. Поручаємо також наш склеп, що веде гуртом і подрібно кравецькі додатки, нитки до шиття й вишивання, канви, гафти, шифони, дими, всипи, вишивані краватки сорочки, народні строї і и. Львів, Ринок, ч. 39. вл. дім І. і II. поверх. — Дирекція. XV 4-10

Від українського Тов. прихильників освіти у Відні.

Земляки!

Українське студентство в університетах Австрії перебуває під цю пору страшну крізу! Доріжня застрашаюча, ціни переходять скалю світових ринків, оплати шкільні високі! Число студіюючих значно зросло, головно в послідних часах через наплив товаришів з Галичини, а в міру цього і зросло число потребуючих помочи! Тягар, який спав в послідних літах на наших братів в Америці, котрим і наша молодь завдячувала досі своє якетаке істнування, є тепер мабуть за великий і від якогось часу їх жертволюбивість почала остигати. В наслідок того фонди „Товариства Прихильників Освіти у Відні", якого основною ціллю являється несення помочи нашому студентству на студіях в Австрії, зовсім вичерпалися і в касі Тов-а не залишається ані сотика. Ціле студентство в Австрії стоїть над пропастю!

400 українських студентів у Відні, 42 в Грацу, 29 в Леобен, з котрих понад 200 лишених всякої помочи і лиш допомогам, які виплачувало Тво Прих. Осв. в пересічній висоті 200.000 австр. корон (60—70.000 мп.) в місяць, завдячувало досі своє істнування — кличе до Вас, Родимці, поспішити з негайною матеріяльною помочю і своїми лептами уможливити нашій молоді докінчення своїх студій на чужині.

Досі ні разу не зверталася наша молодь до Вас за помічю, знаючи добре, серед яких обставин доводиться Вам проживати, однак знайшовшись серед безнадійних умовин, коли мінімум удержання студента в Австрії під цю пору виносить 1.000.000 австр. корон (ок. 300.000 мп.) в місяць, кличе до Вас подати їй свою помічну руку.

Зазначується при тому, що з многих товаришів, які в послідніх часах приїхали з Галичини до Австрії на студії, Тво Прих. Освіти уділяло досі лиш тим допомогу, що виказалися посвідкою на дозвіл виїзду на студії за границю та старатися про допомогу.

Українська молодь на студіях в Австрії кріпко вірить, що її голос найде негайно відповідь у серцях своїх рідних на Рідній Землі.

Жертви прохається пересилати через Редакцію „Громадського Вістника" у Львові для Українського Товариства Прихильників Освіти у Відні (Wien VIII. Albertgasse 34|26. Prof. Dr. Dnistr anskyj).

За Виділ Тов-а Прих. Осв.

М. Стр..цїв писар. Д-р Дністрянський голова.

Проти наклепів.

(Ще проти горячкових фантазій „Слова").

Допись з Данцігу п. з. „Мордівня" в часописі „Слово" з дня 24. грудня 1922 р. ч. 13 захвилювала умами української молоді тутешньої техніки.

Українська студентська молодь, що нераз в голоді і холоді добуває знання, щоби тільки вперед шляхом праці здобути потрібні відомости та стати помічною у відбудові дорогої Батьківщини, читає статтю „Слова" і довідується річей, які обурилиб кождого, хто почуває себе сином великого українського народу, о скільки вони дійсно булиб правдиві.

На щастя, ми з вдоволенням мусимо зазначити, що „шановний" інформатор у вище згаданій статті представив образ відносин тутешньої Української Громади у цілком фальшивім світлі, а декотрі факти, які він подав, є наскрізь виссані з пальця. Наше студентство має перед собою кращі і важнійші завдання, як творення „поліції" для пильнування Цопотів. Тимбільше зайвою є опіка над тутешньою молодю в тім напрямі, бо вступ студентству до касина в Цопотах є правно заборонений. Рівнож неправдою є, щоби наш визначний діяч, про котрого мова підчас свого побуту в Данцігу, відвідуючи тутешній студентський союз „Основу", висказав підсовувані йому слова про вибори. Загальна думка тутешньої студентської громади є та, що стаття написана не студентом, а якоюсь невідвічальною і політично незорієнтованою одиницею з поза її гуртка.

Наше студентство не годиться з таким способом політичної боротьби, щоби через анонімні дописи підкопувати повагу відвічальних одиниць.

Данціґ 1. січня 1923 р.

Корнило Кізюк, студ. електр.

Відповідь товариша Кізюка відповідає вповні правді і як слід представляє осуд студентства на статтю п. з. „Мордівня".

За Виділ Союза Українських Студентів „Основа" в Данціґу.

Данціґ, дня 3. І. 1923 р.

Юра Яремкевич голова. *Іван Трач* секретар.

Всі матеріяли призначені для „Жіночого Вістника" проситься надсилати на адресу: Мілена Рудницька Лисяк, Львів, вул. Городецька ч. 97. II. пов.

ЛІТЕРАТУРНИЙ ВІСТНИК.

Українська історіоґрафія на переломі.

III. *)

Друга книжка, що робить перелім в українській історіографії — це „Україна на переломі" В. Липинського.

„Зародок отсеї студії був надрукований польською мовою під заголовком „Dwie chwile z dziejów porewolucyjnej Ukrainy" в збірнику „Z dziejów Ukrainy", присвяченім памяти Володимира Антоновича Пауліна Свенціцкого і Тадея Рильського, й виданім під редакцією В. Липинського в 1912 р. гуртком Українців, що по походженню свойому належали до правобічної української шляхецької верстви.

„За весь час моєї української праці — каже автор — у „Переднім Слові" до студії—я стояв на ґрунті своєї приналежности до тієї шляхетської верстви, хоч і спольщеної зверху, але по суті також української, як українською була в ті часи взагалі вся наша малосвідома й тільки тепер витворююча в собі новочасні форми національного життя, сорокміліонна нація. Думав я і думаю, що без її активної і свідомої помочи, рівно ж як без такої-ж помочи лівобічного козацького дворянства, збудувати Державу Українську, принаймні за життя найблизчих поколінь, не дасться. Без власної-ж держави я собі ніколи не уявляв і тепер не уявляю можности істнування Української — не етнографічної маси — а Нації.

„І тому придержуючись прінціпу Драгоманова, що мова слуга а не пан людини, я свідомо й нарочито вживав польської літературної мови для швидшого й широкого поширення української національної свідомости своїх політично-державних завдань серед синів шляхецьких, спольщеної частини великого і єдино до державної творчости здібного хліборобського українського клясу. Особливо бажав я зазнайомити своїх сусідів і найблизших мені по крови й вихованню земляків з тими епохами нашої історії, коли предки наші над будуванням власної держави працювали. Найважніща з тих епох се: Хмельниччина. Її науковому дослідженню, пізнанню історичної правди тих героїчних часів, з котрих виросло вже наше сучасне життя і без зрозуміння котрих не можна розуміти сучасности — присвячена більшість моїх історичних студій, в тім числі і студія понизча.

„Надрукувати ту студію в 1912 р. польською а не українською мовою — каже автор дальше — я вважав тим більше доцільним, що тоді вся так звана „свідома" частина української нації (з виїмком одиниць і „Галичан"), вживаючи української літературної мови, стояла на ґрунті автономізму в межах Російської Держави і до всяких заходів, звязаних з питанням власної української державности, ставилась або дуже вороже, або з великим підозрінням, абож в найкращім разі, абсолютно байдуже. Доказом між инчим тієї повної байдужности може служити й той дрібний факт, що мої історичні праці, друковані по польськи—в котрих, на підставі звісних вже і в ріжних архівах мною знайдених нових документів, аналізувались наші державні (а не тільки культурно-національні) змагання—не діждались і по сей день перекладу на українську літературну мову. Роблю се сьогодня сам, думаючи, що може тепер, після відродження Української Держави, наше громадянство почне цікавитись звязаними з практикою державного будівництва теоретичними питаннями й може захоче воно пізнати той досвід, котрий в тяжкій боротьбі а трагічних помилках здобули та оставили нам наші предки.

„Всі ці студії — кінчить автор — були вступом і підготовкою до ширшої „Історії України", котру я почав було писати перед війною, по схемі дещо відмінній від прийнятої досі нашою історіографією і з більшою увагою не до сентиментально-опозиційних та безумовно—деструктивних, а до мужніх та організаційних проявів історичного життя нашої нації. Алеж вся моя бібліотека й рукописи згоріли підчас погрому разом з хатою в моїм хуторі—Русалівських Чаґарах на Уманщині. Не знаючи, чи зможу вже задуману мною „Історію України" написати, деякі її дані й висновки використовую тепер, поширивши значно оцю мою студію в порівнанню з її першим, польським виданням.

Я вмисне подав „Переднє слово" В. Липинського до його „України на переломі" у повнім майже обемі. Бо з того „Слова" читач сам побачив як найкраще, хто такий наш автор та що таке його книжка.

Отже В. Липинський передовсім — історик-державник. Він перший український історик, який в історії України свідомо шукає української державности і зі становища української державности освітлює наше минуле.

В історії України його зацікавив передовсім той момент, коли після упадку старої Української Держави вперше була піднята свідома й серіозна праця коло її відбудування. Се часи Б. Хмельницького. Одначе не сам вибір теми характеризує нашого історика. До Хмельниччини підходили й инші українські історики. Та ніхто не доглянув в ній вповні того, що доглянув Липинський, а саме: української державности. Щойно В. Липинський показав нам її у всій її величі. І Богдан Хмельницький В. Липинського се не Богдан Хмельницький старшої і новійшої української історіографії, що тільки мстив за кривди власні і народні. Се творець і будівничий Української Держави, що йшов до своєї мети з високою свідомістю, з залізною енергією і — з великим розумом.

Обновлюючи память українського, в своїм часі в цілій Европі найвизначнійшого державного мужа й разом наймогутнійшого воплочення національного геройства України — дуже влучно замічає про „Україну на переломі" О. Бурнатович у своїй „Українській ідеольоґії революційної доби" (Відень, 1922) — обновлює Липинський традицію української державности з такою силою, як ніхто инший перед ним. Кріпить віру прибитого лихоліттям сучасного покоління, доказуючи, що за Хмельницького істнувала в повнім значінню слова історична, державна українська нація. Силою туги за вільною Україною відтворює Липинський отсю Україну Хмельницького так живо, начеб користав з таємних записок великого Богдана, начеб нині говорив з ним про його задушевні пляни, про його успішні змагання, як власні сили народу, звязані одним геройським напруженням, але часто між собою суперечні, спрямувати сильною рукою до одної високої мети. Розкриваючи пляни Хмельницького, які виконати перешкодила йому передчасна смерть, очищує Липинський память великого гетьмана від закиду, що повів національні змагання в підданство Москві.

Похід отсей Б. Хмельницького до Української Держави В. Липинський змалював по мистецьки. Нема книжки в українській історичній літературі, яка дорівналаб його „Україні" під сим оглядом. Наш історик-державник одночасно й історик-мистець.

В сумі: книжку В. Липинського читається не з цікавістю, не з напруженням, а — з захопленням. І робить вона на читача глибоке враження, особливо — в нинішних часах.

Повну рацію має автор „Української Ідеольоґії":

„Україна на переломі" — справді книжка, що для обновлення національного духа робить більше, ніж який небудь твір української наукової та ненаукової літератури від часів Шевченка.

Ів. Кревецький.

*) Гл. „Свобода" ч. 50 з 31. грудня 1922 р.

Недосказн.

Бракує у нашій мові двох слів на означення двох вельми цікавих прикмет кожного літературного твору. Бракує не слів а самих понять. І саме тому байдуже покищо за терміни.

Хтонебудь висловлює якісь осуди про літературний твір мусить знати почування невдоволення з автора за те, що він не вміє у відповідний мент перервати думки, щоби перейти до иншої, або зовсім скінчити, недосказавши її. Цей „відповідний мент", є, може і мусить бути для ріжних одиниць зовсім инший, залежно від їх смаку та ідей. А в тім: поняття про банальність чи оригінальність письменника є невідхильно звязане з цим психольоґічним моментом. Навіть найбільше обмежена людина має свій естетичний кодекс згідно з яким бунтується проти иншої, яка надто настирливо повторяє їй те, що вона вже знає.

Причина виїмкової та проминаючої популярности одних творів і письменників, як і тайна вікової живучости инших, розяснюються наслідками найбільш ріжноманітного розуміння банальности та оригінальности. І саме тому: такі наслідки не розяснюють нічого; причини успіху на невдачі полишаються тайною, а тайна часто стає причиною успіху. Невичерпана скількість нових форм та ідей в усіх мистецтвах є наслідком потреби висловити те, що для кожної доби та кожної суспільности являється „новим". Це „нове" висловлюють творці не тому, що воно істнує в життю, а воно починає істнувати як нове тому, що творці його висловили. (Покладіть наголос і на слові „творці" і на слові „висловили"!).

Кожний літературний твір для кожного кола своїх читачів істнує як „твір", як „література" себто уявляє якусь вартість з тої самої причини, що для кожного з нас буденне життя, а саме: що вводить нас у світ доступний для нашого розуміння а проте такий в якому полишається ще дуже багато для нашої цікавости. Книжка з якої вже на перших сторінках „знаємо усе" є наче нудьга буденщини, яка нічого не сподіється від нової днини. Французька приповідка прегарно відокремлює з усіх літературних родів — один засудженнй на смерть: „Усі роди є добрі за виїмком нудного".

Літературний твір рідко завдячує тимчасову чи довговічну вартість зовсім новій ідеї або вповні новій формі. Те, що пориває масу якоїсь доби та якогось середовища або захоплює одиниці на протязі віків є тайною чару слів в яких „відоме" та „невідоме" переплутується не менше складно як наші думки про завтрішню днину з переживаннями нинішньої та вчорашньої. Тайна чару слів у літературі не зберігається у глибині фільософічної або релігійної правди і не в музиці визволеній від пут мови, яка ніколи не в силі визволитись від інтелекту. Вона є чимсь посереднім: так само компромісовим як людська мова і як взаємини між нашою потребою розуміння инших і потребою „новости".

Дуже наївно розуміє психольоґію творчости цей, хто уявляє собі що письменник може найти секрет як недоповідати своєї ідеї, щоби таким робом надати творові подих необхідної таємности. Головне змагання справжнього письменника витрачується на те, щоби ідею висловити. Він не лякається ніколи, що стане надто ясним. Кожна творча ідея є звязана надто широкими та надто глибокими корінням з підземеллям людської психольоґії, щоби її можна вповні добути на денне світло засобами мови.

Чехов радив комусь із товаришів-письменників відкидати як мога часто, закінчення з написаного оповідання. Він гидував „висновками" твору знаючи як легко задля них попасти у банальну дидактичність. Коли Метерлінк писав свою студію про мовчанку він почував це саме естетичне домагання, яке родиться з пошани для людей рівних нам, супроти яких соромно та смішно ставати педаґоґічними базікалами. Нас не втомлює само оповідання про маловартні, дрібні події малих людей; нас дратує силкування, щоби надати цим подіям глибину замісць полишити нам самим думку про це: в чім їх вага. Ми зупиняємось зацікавлені на вулиці слухаючи грубої суперечки двох голодранців і зупиняємось захоплені перед клаптиком дикої природи, але досить було би мати в такій хвилині біля себе когось, хто намагався би зясувати наше враження сякими-такими міркуваннями, а низка наших зворушень розвіялась би негайно. Нема нїщо важшого — в життю та літературі — як заступити думками те, що є чистим враженням і що не хоче і не може бути льоґічно розяснене, як напр. краса хмар та моря.

Привабливість твору, який може мати чимало важливих хиб, розясняється тою самою чутливістю письменника, що й привабливість деяких людей у буденнім життю: не завсіди виїмково освічених, талановитих або оріґінальних, а проте наділених дуже гострою вражливістю, здебільша несвідомою. Тайну цієї вражливости приносить з собою дуже часто на світ жіноцтво. Ми менше є вражливі на те, що жінка не знає 1000 недоладних фактів званих нині вищою освітою, ніж на те, що вона не розуміє своїх близьких, знайомих та свого середовища себто: що не знає, коли, що і як треба сказати і промовчати. Цей чутливий психольоґічний хист був чималою причиною, що жіноцтво навіть дуже обмеженої освіти та низького походження мало на протязі віків великий вплив на великі індивідуальности.

Вплив письменника на читача є залежний від такого самого хисту. Історія кожної літератури є доказом на те, що письменники з найширшим світоглядом та найбільшою скількістю ідей не завсіди є авторами найкращих творів і найбільшими письменниками. Кожний з нас полишається невдоволеним ріжними творами або тому, що вони кажуть йому щось надто відоме, або тому, що кажуть надто чуже. Письменники, які з ріжних причин не мали змоги або свідомо не хотіли розуміти потреб своєї суспільности та полишати твори надто особисті, розминались часто на віки з тайною цієї гармонії, яка витворюється між творами великого письменника і настроями навіть дуже малих людей. Вплив якогось твору на нас є невідхильно звязаний з потребою зусилля, яке витрачуємо засвоюючи собі його зміст. Оце зусилля не істнувало би.

колиб низка образів та ідей могла вичерпати форму дійсности так точно, що для зрозуміння її досить було би поглянути на неї. Словам не відповідає якась тяглість житевого процесу; сама тяглість житевих явищ є лиш нашою ідеєю або нашим переживанням. Між зовнішними явищами і думкою, між думкою і словом, між словом і полишеним враженням, між самими думками, словами, враженнями чи переживаннями, взаємно між собою — істнують невпинні прірви. Оці прірви покидають у нас потребу заповнити їх новими словами, думками, враженнями чи переживаннями. У літературі, яка заповнює їх словом можна би їх назвати недосказами або перервицями. Оцей другий термін запозичений з гуцульської говірки міг би краще заступити звичайне слово „перерви", якщо наша мова може дозволити собі на те на що дозволяє англійська у якій це саме слово може означати десять ріжних предметів та понять, навіть зовсім нестійних.

Закиди звернені проти гармонії твору не є нічим иншим як закидами, що в ньому є надто мало недосказів, перервиць або... надто багато. Одночасно з домаганням, щоби письменник полишав вільну просторінь для нашої думки та уяви, ми домагаємось, щоби він не кидав надто безладно поодиноких думок, вражінь чи переживань, незвязаних поміж собою. Ми хочемо мати між ними готову провідну нитку. І чи ми домагаємось цього, чи ні — письменник не може думати та писати недосказами; він мусить творити невпино так звану повязь між двома моментами своєї уяви та мови. Оця повязь, яку можна би також назвати „переходами", між одним реченням і другим, дає нам змогу стежити за зусиллям думки письменника або відбирає нам цю змогу. По скількости та якости „недосказів" та „переходів" пізнаємо великого, оригінального письменника і звичайного мазуна.

Михайло Рудницький.

Календарі.

Умовини друку фатально відбиваються на книжковій продукції Галицької України. З дня на день дорожіє друк і папір. Ціна книжки що раз зростає. Головний консумент книжки — інтелігенція зубожіла наслідком війни. Тому попит на книжку, який вже й перед війною не був великий, тепер ще більше ослаб. Для характеристики вистане згадати, що перше видання творів Стефаника в невеликій скількости примірників розходилося кільканайцять літ. Сумний примір з сучасного видавничого руху:

Прекрасна збірка оповідань одного з найкращих сучасних письменників — О. Маковея п. з. „Кріваве поле" (Видання „Новітної Бібліотеки) припадає пилом на книгарських полицях. За рік після появи розійшлося около ...100 примірників.

Як що хтось хотів би поробити висновки про обсяг заінтересувань нашої інтелігенції на основі книгарських статистичних даних, так ці висновки були би крайно скептичні.

Одинока книжка, яка у нас ще розходиться, це — календар.

Календар в хаті необхідна річ. Купує його не тільки інтелігент, а й робітник і селянин і міщанин. Для багатьох одиниць календар заступає тепер і ілюстрований журнал і газету. Багато одиниць раз на рік інтересується „політикою" та „літературою" — і купує собі календар.

Тому не дивниця, що календарі ростуть, як гриби по дощі.

На рік 1923 появилося вісім, а коли вчислити календар „Общества ім. Качковського" девять більших календарів.

Ось вони

„Просвіти" (річник 45), „Дніпро" (наклад „Українського Товариства допомоги емігрантам з Великої України"), „Червоної Калини" (наклад вид-тва „Червона Калина", річник 2), видавництва „Бистриця" в Станиславові (річник 4), „Громада" (видання секретаріяту радикальної партії), „Українського Учителя" (Коломия, „Учительської Бібліотеки" ч. 2), господарський календар вид. „Русалка" (річник 3), видавництва „Світанок" (заголовок: „Український Народній Календар") і гумористичний календар „Будяк" (наклад редакції „Будяка") та календар „Общества ім. Качковського".

Саме тому, що календарі розходяться в більшій скількости примірників і доходять до хат, в яких рідко можна подибати нову книжку, в яких рідко коли читають українську газету, до видавців календарів треба поставити тепер більші вимоги.

Від видавців треба вимагати, щоби зміст календарів їхнього видання був як найбільше актуальний, щоби в них не переладовувано їх мізерненькими плодами початкуючих авторів, передруками, малоінтересними перекладами, матеріялами, яким місце в бруковій газетці.

Між сьогорічними календарями під цим оглядом осягнув рекорд календар „Бистриці".

Зі згаданих девятьох календарів на близшу увагу заслугують тільки календар „Червоної Калини", „Дніпро" і „Просвіти". Найкраще видержаний календар „Червоної Калини", присвячений в цілости Українській Армії.

Календареви „Просвіти" недостає огляду подій за останній рік. Огляди подій в трьох передостанніх річниках календаря „Просвіти" п. Долинського надають їм тривку вартість.

Минулого року зробила „Просвіта" спробу надати свойому календареви енциклопедичний характер. І цей річник календаря являється цінним вкладом в нашу популярну літературу. На жаль — в цім році „Просвіта" понехала цю спробу і вернула до традиційних альманахів.

В календарі „Дніпро" взяли участь найкращі публіцистичні й наукові сили з поміж наддніпрянської еміграції. Читається його, як книжку цікавого журналу. Під зовнішним виглядом вийшов прегарно.

Решта календарів клеїлася на прихапці. Редактор пакував усе що попало під руки.

М. С.

Бібліографія.

А. Книжки.

Михайло Грушевський: ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ. Том. І. (частини першої, книга перша.) Ст. 360. Львів-Київ 1923 (Зміст: Переднє слово. Вступ. Початки і розвій словесного мистецтва. Соціяльна і культурна обстанова української творчости. Старші верстви української устної традиції. Словесність часів нового розселення і пізніших. Мотиви обрядової поезії. Література повістева. Показчик авторів. Показчик мотивів і творів.)

Артим Хомик: ВСЕСИЛЬНИЙ ДОЛЯР І ИНШІ НОВЕЛІ. З портретом автора. Ст. 188. Видавництво „Чайка". Київ-Відень-Львів 1923. Зміст: Переднє слово — М. Шаповала. Із циклю „Всесильний доляр". На боєвищі життя. Raison d' état.

А. Ільницький: ТРАКТОР І МОТОРОВИЙ ПЛУГ ТА ЗАСТОСУВАННЯ ЇХ У СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ. Ст. 58. Видавництво „Чорномор". Камянець-Одеса 1922.

П. О. Куліш: Оповідання. Видавництво „Ратай". Київ-Ляйпціг, 1922. Ст. 115+1, 8⁰.

І. Нечуй-Левицький: Баба Параска та баба Палажка. Гуморески. Видавництво „Ратай". Київ-Ляйпціг, 1922. Ст. 30+2, 8⁰.

А-а, коточок! Збірка пісень, казок і приповідок для маленьких дітей. З малюнками М. Бутовича. Видавництво „Ратай". Київ-Ляйпціг, 1922. Ст. 56, 8⁰.

Б. Журнали.

ЛІТЕРАТУРНО-НАУКОВИЙ ВІСТНИК, Кн. І. за січень, рік вид. XXII. Ст. 96. Адреса Редакції й Адміністрації: Львів — вул. Чарнецького ч. 24.

Зміст: З новим роком; Б. Лепкий — ***. Нині; Марко Черемшина — Бодай їм путь пропала!; Б. Гомзин — Лютий 1918 року; П. Вальчук — Комуніст; Б. Лепкий — Вона там є; Джек Лондон — Semper idem; Г. Юртик — Перший Симферопольський полк ім. гетьмана Петра Дорошенка (зі споминів); Р. Купчинський — Sic transit; В. Короленко — Листи до А. Луначарського про большевицьку політику, І—ІІ; А. Павлюк — З циклю „Вечори"; О. Кульчицький — По дорозі в велику тайну. (Останній етап творчости М. Метерлінка); Б. Гомзин — 1921; Д. Донцов — Bellua sine capite. (З нагоди пятилітніх роковин проголошення незалежности України); Б. Лепкий — Під Різдво; Д. Андрієвський — Артистичне життя в Бельгії; П. Карманський — З циклю „Під сонцем Бразилії", Ріо де Жанейро; Observator — Шкільництво на Підкарпатській Україні; Бібліографія; Нові книжки.

НОВА УКРАЇНА, безпартійний двотижневник громадського, культурного й економічного життя, чч. 13—15. Ст. 110. Прага. 15. листопада 1922.

Зміст: Україна й Чехословаччина; проф. І. Шовгенів — Водяне господарство на Україні; Гр. Наш — Етика й соціялізм; Драгоманів-Шишманова — Зі споминів про М. Драгоманова; Е. Сокович — Економічне значіння України; д-р М. Сисак — Ґреґор Мендель і його праця; д-р Модест Левицький — Страшна загроза; Соціялістичний рух; На Україні. Адреса Редакції й Адміністрації: Прага III, Šeříkova 4, III.

ЗАПИСКИ НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ІМЕНИ ШЕВЧЕНКА. Том CXXXIII. Львів, 1922. Накладом Товариства. З друкарні Наукового Товариства ім. Шевченка Ст. (4) + 224, 8⁰.

Зміст: 1) Михайло Грушевський як історіограф України. Написав Василь Герасимчук; 2) Учитель Богдана Хмельницького (Андрій Гонцель Мокрський). Написав Іван Крипякевич; 3) Між Замостєм та Зборовом (Сторінка зносин Семигороду з Україною і Польщею). Написав Мирон Кордуба; 4) Польсько славянський слівник і славянсько польське імен толкованнє Зарудницького з першої половини XVIII. ст. Написав Іван Брик; 5) Про виголос і наголос слова „Україна". Написав Володимир Охримович; 6) Матеріяли до історії Коліївщини. Мемуар Ігнатія Филиповича. Подав Іван Шпитковський; 7) До ґенези й пояснення „Інтродукції" до „Гайдамаків" Т. Шевченка. Написав Михайло Мочульський; 8) Два співаники половини й третьої четвертини XVIII. в. Подав Михайло Возняк; 9) Пісня про неплідну матір і ненароджені діти. Подав Володимир Гнатюк.

МОЛОДА УКРАЇНА, ілюстрований часопис для молодіжи, ч. 1., ст. 12. Адреса Редакції й Адміністрації: Львів — вул. Зіморовича ч. 3.

Зміст: Ю. Шкрумеляк — Молода Україна; Я. Вільшенко — Христос раждається; д-р Ол. Тисовський — Дивна казка; Я. Вільшенко — Ялинка; М. Магир — На свята; Фредерік Джеймс Гавльд — Коли на Стадіон ідете; Завадович Роман — Зимові цвіти; Завадович Р. — Гей, як тихо; Ю. Штурм — Батьківська порада; Богданко — Під охороною Тризуба; Завадович Р. — Зимова ніч; Братя Грім — Баба-Хуртовина; Ребуси, загадки й шаради; Переписка Редакції; Звіти з дитячих вистав.

Додаток до „Молодої України" — „Світ дитини", ілюстрований журнал для дітей, ст. 8.

Ціна числа разом з додатком — 500 мп.

УКРАЇНСЬКЕ КНИГОЗНАВСТВО. Орган Ґуртка бібліологів при Українській Господарській Академії в Ч. С. Р. Збірник ч. 3. Жовтень-листопад 1922. М. Подєбради. Вид. „Видавн. Т-ва при У.Г.А." Ст. 60, 8⁰. Літографовано 150 примірн.

Зміст: Л. Биковський: Спроба схематичної таблиці бібліології — науки про книгу; І. Кревецький: Національна Бібліотека Української Держави у Київі в 1921 р.; С. Русова: Народні Бібліотеки й читальні в Чехії; Таблиця (скорочена) міжнародньої децімальної бібліографічної клясифікації; Л. Биковський: Докладна записка про організацію бібліотеки при Українській Госп. Академії; Л. Мосендз: Українські бібліологічні катедри; Матеріяли до історії українського бібліологічного руху; С. Сірополко: Показчик книжок і відозв, виданих у Тарнові в 1921 до 1. X. 1922 р.; М. Дараган: Показчик видань культурно-просвітного відділу III-ої Залізної Дивізії інтернованої Української Армії; А. Ільницький: Видавниче Т-во при У.Г.А.; До показчика українських бібліологічних періодиків в 1921-1922 р.; Показчик бібліологічних друків, що видані в Німеччині з 1914 по 1921 р.; Хроніка; Miscellanea; Нові книжки й журнали; Виготовлено й готується до друку; Ріжне.

ВІСТНИК СПІЛКИ ЛІКАРСЬКИХ ПОМІШНИКІВ НА ЕМІГРАЦІЇ. Неперіодичний журнал. Ч. І. 1922. Жовтень. Щипіорно. Ст. 32, 8⁰. Друковано 250 примірників.

Зміст: Від Редакції. Ю. Гудзій. Про Спілку лікарських помішників на еміграції в Польщі. Мод. Левицький: Страшна загроза. Ю. Добриловський: До боротьби з туберкульозою в таборах. М. В-к: Лічництво в касах хорих у Польщі. Ю. Гудзій: Памятка про діяльність Мод. Левицького на еміграції в Польщі. Комітет Спілки: Реорганізація чи профанація. Хроніка. Бібліографія. Інформаційний відділ. Оголошення.

НАШЪ РОДНЫЙ КРАЙ. Новинка для молодежи Подкарп. Руси. Ужгород. Р. І. Ч. 1. 1922. новемберъ. Ст. 16. 8⁰.

Зміст: Ко нашимъ читателямъ. А. Павловичъ: Отечественна любовъ Подк. Русиновъ. Б. Лепкій: Родный край. А. М.: Хустскій замок. У Сиготѣ у болотѣ (народна). Неблагодарность (народна). Трехъ насъ сыновъ (народна). И. Пасулька: Якъ основалося Ясеня. Ой зелена полонина (народна). Пошта редакціи. Веселѣ рахунки. Загадки. Народность и чоловѣчество. Дѣточѣ приповѣдки. Народнѣ проговорки о погодѣ. Пословицѣ.

Літературна хроніка.

ПОСМЕРТНИЙ АЛЬМАНАХ. Організація „УСС." за кордоном виготовляє до друку „Посмертний альманах" присвячений памяти Поляглих тт. Цепка Івана, Мельничука Степана і Шеремети Петра. В зміст увійдуть фотографії поляглих, передсмертні і з останніх років листи, характеристики, вірші, спогади товаришів і т. д. Книжка матиме 5—6 аркушів друку.

НОВИЙ ЖУРНАЛ. В Празі появиться небавом новий літературний студентський журнал. Редагує д-р Качанюк Михайло. Журнал буде „вільною трибуною" для всіх літературних напрямків.

Мистецька хроніка.

І. РІЧНІ ЗБОРИ „ГУРТКА ДІЯЧІВ УКРАЇНСЬКОГО ПЛЯСТИЧНОГО МИСТЕЦТВА". В четвер дня 4. січня н. р. о год. 6. вечером почалися І. річні Збори „Гуртка Діячів Українського Плястичного Мистецтва" у Львові. Перед приступленням до порядку святочних нарад зліквідовано справи попереднього звичайного засідання, при чому на тим членом жірі II. Мистецької Виставки обрано графіка Роберта Лісовського а заступником члена жірі п. Олену Кульчицьку в Перемишлі. В парі з тим принято в звичайні члени „Гуртка" маляря проф. Костирка зі Стрия і маляря М. Павлишина в Во-

лині. В слід за тим почалися річні. Збори під проводом архитекта С. Тимошенка і секретарюванням ґрафіка П. Ковжуна. Першим забрав слово голова „Гуртка" П. Холодний, який в короткій промові начеркнув історію розвитку „Гуртка" від моменту його оснування (28. XII. 1921.) до I. річних Зборів. Вслід за ним секр. М. Голубець прочитав річне звідомлення секретаріяту, яке одобрено до друку, а скарбник Р. Лісовський зложив касовий звіт за час від I. Мист. Виставки по останній день. На внесення предсідника Зборів уділено уступаючій президії абсолюторії та приступлено до вибору нової на 1923 р. Перед тим одначе обмежено склад президії до числа 4 членів через усунення уряду II. містоголови і II. секретаря. Склад контрольної комісії полишено незміненим. Після карткового голосування обрано в президію: маляра Петра I. Холодного головою, артиста Сергія Тимошенка містоголовою, редактора Миколу Голубця секретарем та ґрафіка Роберта Лісовського скарбником. На прикінці Зборів голова намітив головні точки дальшої праці „Гуртка", на чому закрито Збори.

Присилайте складки на пресовий фонд на кн. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, — — — Ринок 10. — — —

Курс грошей.

Львів, дня 12. січня 1923.

Доляри американські	21.300—21.400
„ „ (1 і 2-ки	21.100—21.200
Доляри канадійські	21.100—21.200
„ „ (1 і 2-ки	20.900—21.000
Марки німецькі	2·20—2·35
„ „ (сотки)	2·10—2·20
„ „ (дрібні)	1·90—2·10
Леї румунські	102·00—107·00
„ „ (дрібні)	100·00—105·00
Корони чеські	590·00—610·00
„ „ (дрібні)	580·00—600·00
Австрійські тис. нов. ем.	580·00—600·00
„ „ ст. ем.	3.350·00—3.400·00
„ сотки нов. ем.	55·00—60·00
„ 50 кор.	80·00—100·00
„ 20 кор.	26·35—26·65
„ 10 кор.	12·00—13·00
„ 1. і 2-ки	0·60—0.00
Рублі 5-сотки	185·00—230·00
„ сотки	250·00—300·00
„ 25-ки	105·00—115·00
„ дрібні	0·65—0·70
„ думські 1.000-ки	20·00—25·00
„ „ 250-ки	15·00—20·00
Карбованці	1·00—1·10
Гривні	1·20—1·20
Франки французькі	1400·00—1440·00
Фунти стерлінґів	98000·00—100000·00
Франки швайцарські	3950·00—4050·00

Золото:

20 кор.	84.000·00—85.500·00
20 франк.	77.000·00—78.000·00
20 марк. нім.	94.000·00—96.000·00
Фунти стерлінґи	72.000·00—72.200·00
10 рубля;	101.000·00—106.000·00
Доляри	15.500·00—15.6000·00

Срібло:

Корони австр.	1.400·0—1.425·00
5 кор. австр.	6.800·00—6.900·00
Фльорени австр.	3.700·00—3.800·00
Рублі	6.300·00—6.400·00
Копійки	27·50—28·00
Доляри американські	10.500·00—11.000·00
„ „ полов. і ¼	9.800·00—9.900·00
Доляри канадійські	9.000·00—9.300·00
„ „ дрібні	8.500·00—8.700·00
Леї румунські	1.340·00—1.350·00

ВП. Передплатників в Чехо-Словаччині просимо отсим складати передплату за наш часопис в Банку Чеських Леґіонів в Празі на конто Видавн. Спілки „Діло" у Львові, а нас повідомити листівкою. — *Адміністрація.*

✝ Посмертні згадки.

О. Корнило Сених, гр. кат. парох в Бережниці Королівській, повіта жидачівського, помер 19. грудня м. р. в 60. році життя. Покійний належав до визначних членів русофільської партії і кандидував з її рамени пару разів до законодатних тіл. З початком війни був австрійською владою увязнений і вивезений в Талергоф, а відтак враз з многими другими поставлений перед суд і за мниму державну зраду засуджений на смерть. Помилуваний вернув по розпаді Австрії до краю і відтягнувся відтак від політичного життя. Абстрагуючи від свого політичного становища Покійний був людиною сильного характеру і безумовно чистих рук. О. С.

Оповістки.

Народній театр Тов. „Українська Бесіда" у Львові, (Шашкевича 5.).

Неділя, 14. січня н. р. о год. 3 по пол. „ОЙ НЕ ХОДИ ГРИЦЮ" драма зі співами М. Старицького. Гостинний виступ п. Осиповичевої.

Неділя, 14. січня н. р. год. 7. вечер. Третий раз „ВЕРА МІРЦЕВА" кримінальна драма на 4 дії Л. Урванцева.

Білети продає раньше „Союзний Базар", (дім „Дністра") а в день вистави від год. 5 вечер каса театру. XXV. 2-2

Памятайте про „Рідну Школу". Котра громада ще не перевела коляди на „Рідну Школу" в часі Різдвяних Свят — нехай се зробить на НОВИЙ РІК і ЙОРДАН. Не сміє бути ні одної громади, в якій не переведено би збірки на „Рідну Школу". — **Головна Управа У. П. Т.** IX. 1—1

Книші Сходини „Союза Українок" відбудуться вівторок 16. ц. м. о год. 5. по пол. в домівці товариства. На порядку нарад справа звязків з міжнародніми жіночими організаціями. 1486 1—2

До всіх Кружків УПТ. і Громадян Тернопільського Воєвідства! Подаємо до відома, що Воєвідство в Тернополі дозволило на переведення збірки на „Рідну Школу" в днях від 7.—20. січня ц. р. включно. Нехайже не буде ні одної громади, в якій не переведено би точно збірки на „Рідну Школу". Нехай кожний жертвує на потреби „Рідної Школи" щедрий даток! — **Головна Управа УПТ.** IX. 1—3

До П. Т. Впорядчиків ріжного рода улаштувань! Пригадуємо отсю ухвалу Загального Зїзду Українського Пед. Тов-а: Зі всіх концертів, вистав, забав, відчитів, прогульок, фестинів і т. п. улаштувань в цілім краю 1% брутто доходу іде на „Рідну Школу". — **Головна Управа У. П. Т.** IX. 1—3

Дня 13. I. 1923. в суботу о год. 6. вечером відправиться у катедральнім храмі св. Юра та у міській Церкві Успення Пр. Д. Марії Богослуження на закінчення старого року, з проповідю і суплікацією. 1—1

На Рідну Школу зложили Григорій і Ольга Вовки з Розтоків 5000 Мп. і взивають на таку саму суму усе учительство Косівського повіту. — Головна Управа IX 1—1

Для вязнів Комітет доп. політичним вязням в Букарешті зложив 300 леїв і 50.000 мп. Вп. Жертводавцям щира подяка. 1147 1—1

На фонд воєнних сиріт зложила в касі Тов. кред. „Дністер" п. Костя Мельникієва замісць святочних желань 3000 мп. а з приводу іменин Вс. о. Йосифа Осташевського з Курник 2000 Мп. Разом мп. 5000. 1485 1—1

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Подяка.

Всім, що своєю участю причинились до звеличання похоронів бл.п. Галі Малішевської, а передовсім Всеч. о. прал. Л. Куницькому за провід і надгробне слово та Впр. оо. Лопатинському, д-рови Лабі і Лочиві та п. Ярумовичеви за зорганізування хору, як рівнож всім членам тогож складаємо щиру подяку.

Зосібна висловлюємо горячу подяку Вп. Добродійці за її повну пожертвування опіку і поміч в часі недуги та смерти бл. п. Покійниці.

1479 1—1 Муж і син.

ЗВИЧАЙНІ ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

Тов. „Бурса св. о. Николая в Станиславові" відбудуться на основі § 26 а) ст. в Станиславові в четвер дня 1 лютого 1923 р. о год. 11 перед полуднем в салі каси „Власна Поміч" при вул. Липовій ч. 16. зі слідуючим дневним порядком:

1) Відкриття Заг. Зборів предс. Т-ва,
2) Вибір Предсідателя Зборів,
3) Відчитання протоколу з останніх Заг. Зборів,
4) Справоздання предсідателя тов. з діяльности Виділу за р. 1922.
5) Вибір нового Виділу Тов.
6) Вибір Контрольної Комісії,
7) Внески і інтерпеляції.

Станиславів, дня 11. січня 1923.

ЗА ВИДІЛ ТОВАРИСТВА:

о. д-р І. Лятишевський, предсідатель. *о. С. Лукач,* секретар.

1—1 1487

:: 25-літний Ювилей ::

свого істнування відсвяткує

Товариство „Основа"

в днях 27. і 28. мая 1923. (Зелені Свята) виданням Альманаха, Зїздом і торжественним заложенням угольного каменя під будову „Дому Техніків".

Речинець надсилання дописей і фотографій до Альманаха кінчиться 15. III. н. р.

Всі українські технічні Товариства за границею і б. членів Т-ва „Основа" просимо подати свої адреси на адресу: Роман Рондяк, Клепарів ч. 86 ad Львів.

Українські часописи за границею проситься о передрук. 1480 1—1

Присилайте передплату!

Кожда Читальня „Просвіти" і Бібліотеки українських Товариств повинні негайно обновити, доповнити і впорядкувати

1353 6—10

:: СВОЇ БІБЛІОТЕКИ ::

Всякі інформації, поради і пляни закупна книжок, як також доставу українських і чужих видань виконує

Іван Калинович в Золочеві.

На всі запити відповідає відворотною поштою (по надісланню 300 мп. значками).

Ширіть наш часопис!

За редакцію відповідає Ол. Кузьма.

З друкарні Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.